

DOSSIER

22.
nastavak

Biti u bolnici, ali ne u Hrvatskoj

Naši liječnici iz inozemstva za Doktor u kući pišu o bolničkim sustavima zemalja u kojima žive i rade.

U ovom broju piše neurologinja Vlasta Vuković Cvetković iz Danskog centra za glavobolje

DANSKA

prim. dr. sc. Vlasta Vuković Cvetković, bolnica Glostrup

**U Danskoj
je sasvim
normalno ići
na bolovanje
zbog stresa**

Dr. Vuković Cvetković, među ostalim, autor je ili koautor 94 znanstvena odnosno stručna rada ili poglavila objavljena u Hrvatskoj i inozemstvu. Uže područje rada: glavobolje, cerebrovaskularne bolesti i ultrazvuk u neurologiji

BIO

- rođena 1969. u Zagrebu, gdje je završila osnovnu i srednju školu
- na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala 1993.
- specijalizaciju iz neurologije završila na Klinici za neurologiju KB "Sestre milosrdnice" u Zagrebu, gdje je radila do studenoga 2014.
- magistarski rad obranila 2002., a doktorsku disertaciju 2007.
- sudjelovala na poslijediplomskim tečajevima u Hrvatskoj i inozemstvu te na studijskim boravcima u inozemstvu
- u Hrvatskoj prva provela istraživanja o učestalosti migrene, tenzijske i kronične glavobolje u odrasloj populaciji i kod adolescenata
- naziv primarijusa stekla 2010., a godinu kasnije izabrana je u zvanje višeg znanstvenog suradnika u kliničkim medicinskim znanostima te u zvanje docenta na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu
- godine 2012. postaje profesor na Zdravstvenom veleručilištu.

Kisik protiv cluster glavobolje

Biti sretan na poslu nije samo fraza, to je nešto oko čega se u Danskoj svi jako trude. "Sretno na poslu ili dobra radna klima" moj je slobodan prijevod izraza "god arbjedslyst"; ne znam postoji li u hrvatskom rječniku takav izraz. U svakom slučaju, dok nisam došla u Dansku, nisam znala da se u nekim zemljama pridaje toliku pažnju tome kako se radnik osjeća na radnom mjestu i da to nije samo prazna riječ na papiru ili predizborni pamflet, nego da je zadatak svih poslodavaca da omoguće najbolju moguću radnu klimu u svom okruženju. U tu svrhu tiska se mjesečnik koji se bavi samo tom problematikom, a nekoliko se puta godišnje na e-mail dobiva obrazac "procjena radnog mjeseta" u koji se upisuje što ne valja na radnom mjestu (od čistoće, nedostatka materijala pa do napomena o međuljudskim odnosima), ali postoji i rubrika za pohvale. Stres izazvan poslom u Danskoj se najozbiljnije shvaća i potpuno je normalno da se ide na bolovanje zbog - stresa. Nakon povratka na posao satnica i opis posla su barem neko vrijeme prilagođeni, tj. smanjeni. Stres u Hrvatskoj? Zbog stresa se ne ide na bolovanje, nego zbog hipertenzije, šećerne bolesti, poremećaja štitne žlijezde ili ulkusa na želuču uzrokovanih stresom...

Kad smo se suprug i ja odlučili preseliti u Dansku, koliko god da smo se prethodno informirali, nismo znali što nas sve čeka. Nigdje u svijetu, pa tako ni u Danskoj, koja posljednjih nekoliko godina glasi kao zemlja najsretnijih ljudi, nećete dobiti baš sve na dlanu, ali Danci se jako trude pokazati vam koliko ste dobrodošli u novu radnu sredinu. Ja sam imala dodatnu sreću što me prof. Rigmor H. Jensen, šefica Danskog centra za glavobolje, pozvala da se pridružim njezinoj ekipi. Pozvala me je prije nekoliko godina, ali tek smo se prošle godine suprug i ja odlučili na taj veliki korak.

Od 1. studenoga 2014. radim u Danskom centru za glavobolje, koji ima dugu tradiciju u visokospecijaliziranom liječenju i istraživanju glavobolja i jedan je od tri najbolja centra u svijetu koji se bavi problematikom glavobolja. Prof. Jes Olesen bio je prvi u svijetu koji je pokrenuo klasifikaciju glavobolja 1988., posljednja, treća klasifikacija izašla je 2013. i olakšava prepoznavanje vrste glavobolje.

Centar je tercijarni, što znači da u njega dolaze pacijenti koji su već bili na pregledu kod liječnika opće medicine i općeg neurologa, ali oni nisu zadovoljavajuće riješili probleme pacijenta. Velik broj pacijenata dolazi i iz susjednih zemalja. Specifičnost ovog centra je multidisciplinarni pristup liječenju glavobolja u punom smislu te riječi, što znači da je više stručnjaka raznih profila

PREGLEDI I PRETRAGE U BOLNICAMA BESPLATNI

Većina bolnica na otoku Sjællandu, gdje je Kopenhagen, koristi isti bolnički program u koji se unose sve medicinske zabilješke. Sve narudžbe i rezultati pretraga, lijekovi itd. zapisuju se u kompjutor. Pregledi kod lječnika opće medicine su besplatni, ali se pacijenti naručuju te se za pregledne koji nisu hitni čeka 2-3 tjedna, svaki dan se s lječnikom može telefonski kontaktirati od 8 do 8.30; dnevno je određeno sat i pol kada se može kontaktirati medicinska sestra i naručiti recepti. Specijalistički pregledi i pretrage u bolnicama su besplatni. Lijekovi se većim dijelom plaćaju, a ima se pravo tražiti potpora države ako se prijeđe određena granica.

či 10-ak pacijenata dnevno: za prvi pregled imam jedan sat, za kontrole 20 minuta. Inače, cijeli dan mi je isplaniran u minutu: 30 minuta sastanak, 20 minuta kontrola, 40 minuta nadzirem medicinske sestre, 60 minuta pauza za ručak... i nikada nema dodatnih poslova, eventualno koji put apliciram hitnu GON blokadu.

Svaka dva tjedna jedan od lječnika iz centra vodi brigu o šest pacijenata koji se hospitaliziraju na odjelu N38, gdje se detoksiciraju od analgetika, "tableta za smirenje" ili tableta morfija. Takvi se pacijenti hospitaliziraju jer su prvi tjedni detoksikacije najteži zato što mnogi razviju apstinencijski sindrom. Tada im se daju lijekovi koji nisu analgetici, nego djeluju kao omamljujuća sredstva da lakše prebrode apstinencijske krize. Tijekom hospitalizacije za pacijente je sastavljen program koji uključuje razgovor sa psiholožima i fiziјatrima, vježbe opuštanja i sl. Plan je da pacijenti ne uzimaju nikakve analgetike dva mjeseca i potom dolaze na kontrolu lječnika koji im onda preporučuje neki oblik prevencije. Većina pacijenata nije svjesna da je njihova glavobolja većim dijelom uzrokovana analgeticima koje uzimaju, jer misle da im tablete smiruju glavobolju, a ustvari analgetici samo provociraju bol. Takvim se pacijentima nakon detoksifikacije znatno smanji broj dana s glavoboljom i još dodatno kada počnu uzimati jedan od preventivnih lijekova.

Dok od migrane u svijetu (i u Hrvatskoj) pati oko 15% populacije (tri puta više žena), cluster glavobolja (Hortonova glavobolja) je rijetka vrsta glavobolje od koje pati četiri puta više muškaraca, a često se pogrešno dijagnosticira. Cluster glavobolja javlja se periodično, najčešće jednom ili dvaput godišnje, a jedan cluster traje od tjedan dana do 2-3 mjeseca, kada pacijent svaki dan ima po nekoliko napadaja žestokih bolovaiza jednog oka. Akutni napadaji liječe se udisanjem čistog kisika (u tu svrhu centar plaća dostavu aparata za kisik u kuću pacijenta; svi moji pokušaji da to učinim u Hrvatskoj nisu naišli na razumijevanje nadležnih), zatim injekcijama sumatriptana (kojih u Hrvatskoj nema, nego samo u tabletama i uglavnom se propisuju pacijentima s migrenom).

S obzirom na to da je Svjetska zdravstvena organizacija migrenu rangirala kao sedmi uzrok invalidnosti, a većina glavobolja ima velik utjecaj na život oboljelog, klinika veliku važnost daje znanstvenim istraživanjima. Centar je jedan od vodećih u Europi na području neuromodulacije. U razna genetska istraživanja uključeno je više od 3000 pacijenata iz Danske. Tijekom 2015. došlo je do fuzioniranja bolnice Glostrup i bolnice Rigshospital u jednu administrativnu cjelinu; ovim spajanjem Klinika za neurologiju postala je najveća neurološka klinika u Danskoj.

PRAKTIČNI DANI

Danci su jako praktični i jednostavniji: ja sam jedna od rijetkih koja ponekad otvara kišobran. Uvijek su obučeni praktično i u monokromatskim bojama. Jednostavno je prepoznati stranca na ulici - ima komad odjeće u boji. Većina boljestećeih Danaca kupuje ekološki uzgojenu hranu. Posebna se pažnja posvećuje okolišu (kad sam rekla da čistim WC solnom kiselinom, umalo sam uzrokovala dva srčana infarkta). Danci su odgojeni tako da se ne ističu. Zaista mogu reći da uživam u svom poslu i u "arbejdsmilo-etu".

uključeno u neposrednu brigu o pacijentima s glavoboljom, a svi su dodatno educirani i usmjereni na rješavanje čimbenika koji uzrokuju glavobolje. Premda se riječ "multidisciplinarnost" često koristi kao nužnost u kvalitetnom liječenju pacijenata, u praksi u Hrvatskoj često nije tako: pacijent je uglavnom prepušten da sam traži specijaliste koji će mu pomoći, a koji često nisu specijalizirani za područje glavobolja. Specifičnost Danskog centra za glavobolje jest da on uključuje na jednom mjestu: subspecijaliste za glavobolje s višegodišnjim iskustvom u liječenju najtežih oblika glavobolja (trenutno nas je 8), psihologe (3), fizioterapeute (4) te stomatologa i psihijatra. Jedino stomatolog i psihijatar rade honorarno i dolaze prema narudžbama.

Prva tri mjeseca sjedila sam uz studenticu medicine koju je centar privremeno zaposlio: ona je uzimala anamnezu od pacijenata, ja sam slušala razgovor (prije dolaska u Dansku pokušavala sam naučiti malo danskog jezika preko interneta) i potom sam ja objašnjavala pacijentu na engleskom preporuke za liječenje. Kod kuće bih pisala nalaz na danskom (za prvi nalaz trebala su mi dva sata), a studentica bi sljedeći dan ispravljala moje nalaze i tako smo jedna drugu učile. I sve je bilo dobro dok mi šefica nije rekla da od 1. veljače 2015. (znači tri mjeseca nakon što sam stigla u Dansku) počinjem sama raditi u ambulantii?! Odsreca sam se nasmijala, ali ona je samo zaključila da ja to mogu... Premda ama baš svi u Danskoj odlično govore engleski, očekuje se da lječnici govore na danskom (koji je poprilično težak jezik, gramatika je lagana, ali izgovor... čak i sami Danci rade šale na račun svog izgovora). Uglavnom, trudila sam se govoriti isključivo danski i eventualno si kopiput pomoći s engleskim; nakon šest mjeseci pomalo sam izgubila strah da neću shvatiti neko pitanje.

Sada radim "punim pogonom", što zna-